

Милен Миланов:
Градината с кринове

София, 2021

© Издателство „Изток-Запад“, 2021

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

© Георги Каприев, Юрий Дачев, съставители, 2021

© Виолета Миланова, редактор, 2021

© Деница Трифонова, оформление на корицата, 2021

ISBN 978-619-01-0920-4

Милен Миланов: Градината с кринове

— СЪСТАВИТЕЛИ —
ГЕОРГИ КАПРИЕВ
ЮРИЙ ДАЧЕВ

...това е нашата градина с кринове,
които полагаме като пред олтар
ведно с нашите *страсти*, любов, копнежи
и нашата устременост...

Милен Миланов

Съдържание

Юбилеен адрес от *Литературен вестник* 11

ПОЗДРАВ ОТ АВАНСЦЕНАТА

<i>Георги Каприев, Да съградиш мяра</i>	13
<i>Ивайло Знеполски, За Милен – различен в своята привидна монолитност</i>	21
<i>Пламен Дойнов, Актьорът и книгите</i>	28
<i>Георги Лозанов, Тест за приятел</i>	34
<i>Митко Новков, Тримата Миленовци</i>	41
<i>Георги Господинов, Събирацията човек</i>	47
<i>Иван Теофилов, Този постоянно зает човек</i> ..	50
<i>Асен Шопов, ММ</i>	51
<i>Диана Добрева, Милен – стремление отвъд хоризонта</i>	54
<i>Илка Зафирова, Милен – човекът-кауза</i>	57
<i>Александър Секулов, Празнуване, наречено театър</i>	58
<i>Владимир Зарев, Артистът интелектуалец</i>	60
<i>Десислава Димитрова, Скритата ос</i>	64
<i>Федя Филкова, При четирите вятъра</i>	70
<i>Юрий Дачев, Да отвориш парантеза</i>	72

РЕПЛИКИ ОТ РАЗНИ ГОДИНИ

<i>Георги Каприев</i> , Да не забравяме Херострат.....	77
<i>Гочо Гочев</i> , „Антихрист“ на пловдивска сцена.....	80
<i>Иван Добчев</i> , Опити по Възкресение.....	82
Интервю на <i>Кева Апостолова</i> с Милен Миланов.....	85
<i>Елиана Митова</i> , След гъжда.....	94
<i>Виолета Цветкова</i> , Ангел и гемон съжителстват при Милен Миланов.....	96
„Емигранти“, интервю на <i>Юрий Дачев</i> с Милен Миланов и Георги Каприев.....	103
<i>Георги Каприев</i> , Миграциите на свободата.....	108
<i>Митко Новков</i> , Енигматични вариации.....	112
<i>Епицентър.бг</i> , Васил Михайлов и Милен Миланов в изпепеляваща битка за любовта на една енигматична жена...	114

ДУМИ ПОД ПРОЖЕКТОРА

<i>Милен Миланов</i> , TABULA RASA.....	121
<i>Милен Миланов</i> , „Антихрист“. 100 години от рождението на Емилиян Станев.....	123
<i>Милен Миланов</i> , В памет на Йордан Радичков.....	130
<i>Милен Миланов</i> , Крикор Азарян на 70.....	133
<i>Милен Миланов</i> , В памет на Крикор Азарян.....	134
<i>Милен Миланов</i> , Небанално за Коко.....	135
<i>Милен Миланов</i> , Думи за „Чайка“ на Коко.....	136
<i>Милен Миланов</i> , Леон Даниел на 80.....	138
<i>Милен Миланов</i> , „Почитаеми съработници из полетата на словото!...“.....	140
<i>Милен Миланов</i> , Почит към Наум Шопов.....	141
<i>Милен Миланов</i> , В памет на професор Богдан Богданов.....	142

ДИСКУСИИ И ИНТЕРВЮТА

Трябва отново да опресним мечтите си (интервю на <i>Пламен Дойнов</i>)	145
Историята, населена с хора (интервю на <i>Антонина Желязкова</i>)	154
Мисия за всяко време (интервю на <i>Денка Михайлова</i>)	173
„Аскеер“ и за граматургия (интервю на <i>Никола Вандов</i>)	176
Четенето на актьора е най-доброто четене (интервю на <i>Пламен Дойнов</i>)	185
<i>Пламен Дойнов</i> , Наградата „Аскеер“ за граматургия: гласовете на журието	188
<i>Богдан Богданов</i> , Библиотека граматургия „Аскеер“	203
„Съвременна българска граматургия: основанията на текста“ (кръгла маса, организирана от фондация „Академия Аскеер“)	205
Творците сме първородни деца на Бога (интервю на <i>Елена Кръстева</i>)	235
Да не затваряме изкуството (интервю на <i>Мариана Генчева</i>)	240
Българинът харесва риалити шоуто? Не е вярно! (интервю на <i>Мариана Първанова</i>)	244
Малко са ни 20 години преход (интервю на <i>Мариана Първанова</i>)	251
Театърът минава на интелектуална диета (интервю на <i>Ирина Гигова</i>)	257
Очите на Йоан Павел Втори танцуваха с хората ни (интервю на <i>Лора Ризова</i>)	262
Ще режат финансирането на театрите (интервю на <i>Неда Пелитева</i>)	266
Театърът е обмен на енергии (интервю на <i>Вилиана Семерджиева</i>)	273

Блогът на българите в Австрия (интервю на <i>Елица Ценова</i>)	282
Не му е работа на театъра да възпитава (интервю на <i>Милена Бойчева</i>)	286
Мнозина разбират свободата като да бъдеш добре с властника (интервю на <i>Мария Митева</i>)	293
Важно е да има памет за смисъл (интервю на <i>Диана Любенова</i>).....	298
Истинската любов е прекрасно мрачно чувство (интервю на <i>Мая Филипова</i>)	302
Виждате ли това птиче горе? (интервю на <i>Пенка Момчилова</i>).....	313
Защо човек с най-високото IQ 166 се занимава с театър (интервю на <i>Диана Любенова</i>).....	319
Сегашният български театър е театър на ниски върхове (интервю на <i>Ирина Гигова</i>)	325
30 години „Аскеер“ (интервю на <i>Юрий Дачев</i>).....	332
STURM UND DRANG по Махатма Ганди (интервю на <i>Георги Капривел</i>)	338
<i>Юрий Дачев</i> , „От последния час“	354

НА ОТВОРЕНА ЗАВЕСА

Милен Миланов: творческа биография	359
--	-----

Да съградиш мяра

Георги Капрев

Милен Миланов е актьор с петдесетгодишна кариера и изключителна стабилност. Професионалният му път, тръгнал от Враца – преди ВИТИЗ – и продължен в Пловдив и София, знае достатъчно много върхове: от „Антихрист“ на Емилиян Станев/Иван Добчев до „Емигранти“ на Славомир Мрожек/Диана Добрева например. Почеркът на Миланов е разпознаваем.

На едно място казва: изграждането на човека е бавна работа. Решаващи са типът и качеството на това изграждане, следва да се добави. Той настоява, че трябва да имаш учител, когото да следваш, и силно подчертава значимостта на своите ученичества. Най-напред при Кръстьо Мирски, когото определя като единствения висок ерудит сред тогавашните водещи класове във ВИТИЗ. После – двете години в Пловдивския театър, където работи в общо девет пиеси с Любен Гройс, Иван Добчев и Юлия Огнянова. А в София: с Леон Даниел, Крикор Азарян, Асен Шопов...

Водеща е акцентиранията още от Мирски изключителна значимост на интелигентността. Интелектуалното начало става основата както на актьорската работа на Миланов, така и на цялостното му присъствие. Той категорично отхвърля клишето, внушаващо, че актьорите трябва да са нискоинтелигентни, трябва да са първични, за да разгръщат спонтанно и без колебания интуицията си.

Според него, напротив, актьорската професия мощно създава навици за дълбок прочит – на текстовете, на действителността, на човека. Елица Матеева забелязва „строгостта на контролираната му ироничност“. Правилно. Миланов обработва интелектуално

ролите си, дисциплинира ги и съблича действието от труфила и идеологии дори да са допуснати от автора или режисьора. Предизвиква в публиката съпреживяване, но провокира и активно мислене, умозаклучаване, саморефлексия.

Милен Миланов има своята добре видима бразда в историята и настоящето на българския театър. Неговата значимост за цялата българска култура се надгражда главно от почти тридесетгодишното ръководене на фондация „А'Аскеер“, от организирането и структурирането на дейността ѝ и ефектите от нея.

Той не е едноличен основател на театралните награди. Всъщност нещата започват не много сериозно. На 23 май 1991 г. се организира общософийски празник на театрите. Няколко актьори от Военния – Мариана Димитрова, Мимоза Базова, Георги Новаков, Йосиф Сърчаджиев, Ивайло Христов, Мирослав Косев, Атанас Атанасов, Милен Миланов – решават да раздават награди „като „Оскар“-ите. Шаржирането е откровено и очевидно. Шеговитото име „Аскеер“ е предложено от Новаков.

„Аскеер“-ите тръгват като галантен колегиален жест в изключително тежък период: време на желан и необходим разпад, но на колеблив, по-скоро никакъв градеж. В ход е спешен срив на компрометираната оценъчна система, но евентуалните нови норми са в зародиш. Срутват се критериите на публиката.

Театърът губи функциите си през предходния политически режим, който инвестира в него, изисквайки легитимиране на идеологическите си програми. Такова се предлага щедро. Но срещу него застава другата съществена функция на театъра от онова време – опозиционната. Той е една от много малкото публични територии, в които става възможно – въпреки натиска на цензурата – открито да прозвучи истината, напук на общата обществена лъжа. Същински театралните мотиви –

когато са налице – остават рамка за реализиране на някоя от двете функции (бидейки присъща обикновено на втората). В началото на 90-те театърът е опразнен и от двете. Усилията му да бъде театър *par excellence* се сблъскват с negliжиране от страна на държавата и безразличие от страна на обществото, завихрено в политическия карнавал.

Първоначалният аскеерски импулс е да бъдат подкрепени достойнството и професионалната чест на театралните артисти. Той не остава еднократен акт поради външен напор – от страна на колегията. През 1992 г. е първата галавечер. В същата година Милен Миланов учредява първото НПО в областта на културата у нас – Фондация „А'Аскеер“ („Академия Аскеер“), и създава нейния устав. До средата на 90-те наградите „Аскеер“ се превръщат в културна институция, активно заявяваща и налагаща иманентни театрални ценности.

Тогава „Аскеер“ е единствената национална структура, създаваща едновременно висока социална видимост на театралното и нова сфера на неговата значимост. Става модел за оценяване и на други творчески общности. Успява да генерира дебати и да произвежда мащаби за качеството в театъра и културата изобщо. Неимоверно нараства отговорността.

Това е времето, когато начело на организацията е Милен Миланов. Може да се твърди, че той полага стратегическата перспектива на действие и влияние. При това пред фона на практически пълна липса на условия и структури, в които да се впише.

Висшата цел на заложената стратегия е структурирането на самостоятелна социална йерархия, успоредна на другите легитимни социални редове, но несъвпадаща с тях и необслужваща ги. Социалната йерархия на креативността, израстваща от собствените ценности на изкуството, знанието, духовността – йерархията на същинския елит.